

גידול הזקן:
סיוע או עיכוב
לפרנסה בהרחבה?

בעדיבת

משה ניסן זוינער
מח"ס

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

י"ל לקראת היארצייט השני
לע"נ אדוני אבי
ר' זאב וואלף ב"ר יצחק ע"ה
נלב"ע ביום כ' שבט ה'תשע"ו
ניו יארק, תשע"ח

**גידול הזקן:
סיוע או עיכוב
לפרנסה בהרחבה?**

בעריכת
משה נימן ווינער
מח"ס

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

י"ל לע"נ אדוני אבי
ר' זאב וואלף ב"ר יצחק ע"ה
נלב"ע ביום כ' שבט ה'תשע"ו

ניו יארק, תשע"ט

Maintaining a Full Beard: Help or Hindrance to Financial Prosperity?

by

Rabbi Moshe Wiener

Author of Sefer

Hadras Ponim Zokon

*An encyclopedic treatise regarding
the growth and cutting of the beard
in halachic perspective*

Copyright © 2018

by Rabbi Moshe Wiener

3001 West 37th Street

Brooklyn, New York 11224-1479

hadrasponimzokon@gmail.com

All Rights Reserved

ISBN: 978-0-9909096-7-5

בסייעתא דשמיא

התוכן

- ה השפעת י"ג מדות הרחמים - תלוי בגידול הזקן
מזן החפץ חיים: ע"י קישוט זקנו יהפוך לו חלילה למרה ולענה
- ז ע"י חסרון פרנסה
- ח כל מה שסבל צער ויגון עבור קיום מצות ה' כן יגדל שכרו לע"ל בכפלי כפלים
מזן החפץ חיים: אין להם אפילו להקטין הזקן במספרים - ואפילו
- ח אם ע"י עיכוב הגילוח יגיע לו הפסד גדול בממונו
- ח כל זמן שבני יגדלו השערות של י"ג תיקוני דיקנא אני מרחם עליהם
שערות הזקן הם צינורי שפע עשירות וזהו דוקא כשאינם מגולחין,
- ט משא"כ אם הם מגולחין
- י וזה רמז נמי בא לגזו ונמצא גזוז דסופו להיות בערום ובחוסר כל ר"ל
- י על ידי השחתת פאת הראש או הזקן יבוא הרעש (ר"ל רעידת אדמה)
- יא המגלח פאת הראש והזקן הוא הגורם להביא עצמו לידי עניות
ע"י שחוטאים בגילוח הזקן שהוא השפעת השפע והברכה מ"ג מידות
- יא הם פוגמים בהם ומתמעט השפע והברכה
- יא גילוח הזקן הוא גרמא בנזיקין שיפסיד האדם עושרו וממונו והוא בדוק ומנוסה
- יב לזכות בדין - תליא בצלם אלקים - למה בכתה רחל אמנו
- יב ע"י גידול הזקן - המלאכים שומרים ועוזרים אותו
- יג מורה פנים בתורה שלא כהלכה
- יג לגדל זקן למרות התנגדות אנשי מקומו, ומשפחתו, וחשבונות הפרנסה
- יד ע"י הסרת זקן - גורם לשנאת הגויים ורדיפות אלינו ולחורבן עמנו ר"ל
- טז על ידי פנים של יהודי ישפיע לנו פרנסה
- טז מגלחים זקנם באמרם כי עי"ז בא להם פרנסה ועשירות - זה שקר גמור
- יז כל שמשחית זקנו אין לו צינור להשפעה ומשחית עי"ז פרנסתו והשפעתו
- יז ע"י גידול הזקן הקב"ה מתנהג במדת הרחמים ותהיו נשמרין מצער על מנת
- יח מי שמגלח זקנו, לשוא הוא אומר השלש עשרה מדות
- יח תחדל מלגזוז את הזקן - ותתרפא
- יח גידל זקנו והבריא
- יט אתה רוצה שהקב"ה יעזור - ואתה בעצמך אינו מקיים רצונו
- יט הבבא סאלי: אם לא תמנע בעלה לגדל זקן - יתכפרו מחצית מעוונותי
- יט אי אפשר לאבד פרנסה ע"י גידול הזקן
- כ גידול הזקן בשלימותו - ממשיך ברכות השי"ת מבלי התחשב עם דינים וקטרוגים
- מי בימינו אלה היכול לוותר על רחמים רבים אלו ואינו זקוק להם

- כ נבהלתי לראותו - הן הן צנורות הפרנסה
- כא הה"א שגידול הזקן יפסיד הפרנסה - היפך האמונה הפשוטה
- כא הנהגה כזו - היפך משכל אנושי
- כא אם ה' מגדל זקנו - כבר ה' מסודר בפרנסתו;
- כא גידול שערות הזקן - סגולה מיוחדת לפרנסה
- כב כל הזקוק לתוספת ברכה בעניני בריאות ופרנסה - עליו לגדל הזקן
- כב גידול הזקן - מוסיף בענין פרנסתו
- כג מובן שדבריו מופרכים - "ג תקו"ד הם צנור השפעה לאדם ולב"ב
- כג ע"י גידול הזקן - יתוסף בבריאותו של אמו
- כד סגולה לעשירות
- כד אברך הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך טוב -
- כד עליו להדר בה"ג תיקוני דיקנא
- כד ע"י גידול הזקן - תראה הצלחה בכל הענינים
- כה גידול הזקן - משפיע בענין בריאות הגוף
- כה אם היו שומעים לדברי - כבר ה' נראה שינוי ממשי במציאות הפרנסה
- כו גידול הזקן - סגולה מיוחדת להמשכת ברכת השם בריבוי
- כו מענה לאדם שביקש לגדל זקנו, אך אשתו התנגדה לכך
- כו אין מקום לשאלה ולסברא שגידול הזקן יפריע ח"ו לענין של פרנסה
- כו מה שרואים שיש מגדלי זקן ופרנסתם אינה בנקל
- כז עד מתי' תהי' עליו יראת בו"ד עד כדי כך?!
- כז גידול הזקן לרופא החושש לפרנסתו
- כז ע"י גידול הזקן - ממשיכים עשירות בגשמיות

מדור סיפורים:

- כח איך יעלה על דעתך שתצליח אם אינך מגדל הזקן?
- כח כדי להיות תורה וגדולה במקום אחד: בשביל זה צריך לגדל זקן
- כח - רוח הקודש בגלוי
- כט לאחר גידול הזקן - ההצלחה האירה לו פנים
- ל הגר"ח קניבסקי: תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם
- לג הגר"ח קניבסקי: "אנשים מוכנים למות ולא לקבל על עצמם דבר קטן"
- לג הקב"ה ברא בעולם חורשות ומטעים ולמולם נבראו השערות שבראשו ובזקנו של האדם

נספחים:

- גדר "מכוננת גילוח" של ימינו - דין תער או מספריים?: פסק דין מגדולי דורנו לה
- דעת תורה של מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן בענין גילוח וגידול הזקן

מניעות לגידול הזקן מצד דאגת הפרנסה והשפעת גידול הזקן בעניני פרנסה ובריאות הגוף

מיוסד ע"פ ספר

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

ח"ב: פרקי נימוק וסיכום פי"ז

בהוספות מרובות על העיקר

השפעת י"ג מדות הרחמים - תלוי בגידול הזקן

בענין החוששים שגידול זקנם יגרום היזק בפרנסתם, ראה ס' הדרת פנים זקן בהמובא בח"ב פי"ד ("מסירות נפש שלא להסיר הזקן"), ובמיוחד בהמקומות המובאים שם בפרק ט"ז ("מניעות לגידול הזקן משום שידוכים") המבארים, דלחששא שאפשר שהזקן מעכב בעניני נכבדות כו', לפלא אפילו הקס"ד בזה, כיון שמפורש דעת חז"ל בלי שום חילוק, שי"ג תיקוני דיקנא הם צנורות השפעה וקבלת הברכה מלמעלה, ופשיטא שאלה רק מסייעים בענינים רצויים; וחששות כאלו מיוסדים בחסרונות באמונה, כי לפי מה שידוע מתורתנו הקדושה, וכן מאמינים כל ישראל, שהקב"ה הוא א-ל עולם ומשגיח על כל ברואיו להזמין להם צרכיהם - היתכן שבשביל שהאדם מקיים מצותיו ית' יעכב מלהזמין לו פרנסתו ר"ל, ואוי ואבוי למי שחושב כזאת על בורא עולם יתברך; ועוד ועוד כה"ג, עיי"ש.^א

א. זה שהשפעת י"ג מדות הרחמים תלוי בגידול הזקן -- כן מבואר בכמה מקומות המובאים בספר הדרת פנים זקן [לדוגמא - ראה בארוכה שם ח"א ערך "זוהר" (עמ' לז ואילך); ערך "אריז"ל" (עמ' קמו ואילך); ערך "יין המשומר" (עמ' קסב ואילך); ערך "רבי יהונתן אייבשיץ" (עמ' קפא ואילך); ערך "רבי פנחס הלוי הורוויץ (בעל ה"הפלאה") (עמ' רא ואילך); ערך "הגה"ק (רבי נחום) מטשרנוביל" מספרו "מאור עינים" (עמ' רג); ערך "בני יששכר" (עמ' רכט ואילך); ועוד].

וכה דברי הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בעל ה"אורים ותומים" וה"כרת י ופלת")³ בספרו "אהבת יונתן" (הפטרת ויקרא) וספרו "יערות דבש" (ח"א עג,א; צז,א. ח"ב לז,א בדפוס לעמבערג):

"י"ג שורות דדיקנא [הַזְקָן] הן כנגד י"ג מדות [הרחמים], והם מספרים במספריים ופוגמין בי"ג מדות.³

"ואין קטיגור נעשה סניגור, אוי שוטים איך תאבדו עולמות בשביל שטות כזה..."

"ותמהני איך מלאו לבם לקרות בקול בימים אלו י"ג מדות רחמים ולקרות ה' ה' שהם מרומזים בשני פיאות הללו ומכ"ש שארי י"ג מדות שהם בַּזְקָן..
"אם ישראל מגדל זקנו כראוי אזי פנים של רחמים וה' עובר על מדותיו..
אבל במגלח זקנו הוא מעורר פנים של..

"וכל מי שיש לו זקן הוא בצלם אלקים.. וזה שוטה וסר לבב בהשחיתו פאת זקנו ואבד צלם אלקים..

"הַזְקָן אות ברית לישראל חתומי' בתקונא דדיקנא קדישא וחותרם קודש קדשים"

וראה בכ"ז ס' "חובות הלבבות" (שער הבטחון), ושאר ספרי מוסר. ואכ"מ.

ב. "אלו הלומדים בעיון ובעומק ספר התומים צריכין ג"כ להעמיק ולעיין הדק היטב בדבריו אלו בספר יערות דבש, כי תורה אחת היא" (ס' "עמודי ארזים" דף נא).

ג. "כשאנחנו נושאים על גופינו י"ג תיקוני דיקנא במצותיו ית"ש אזי אנחנו מעוררים י"ג מדות של רחמים לעילא... והנה כ"ז הוא מקובל בידינו מחכמי האמת עד מפי משה מפי הגבורה" (בני יששכר, מאמרי חודש אלול, מאמר ב' סק"ב).

נוסף ע"ז, יש להתבונן בדברי רבותינו גדולי הדורות דלקמן:

מרחן החפץ חיים:

ע"י "קישוט זקנו" יהפוך לו חלילה למרה ולענה

ע"י חסרון פרנסה

"מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ושלא להקטין הזקן אפילו במספריים... וזכרוני כשהיה נשבע איש יהודי היה נשבע בפאת ראשו וזקנו וא"כ יש להפליא מאד על מה נעשה כהיום הפקר בעו"ה אצל הרבה מצעירי עמנו הבחורים ובאיזה מקומות בעיירות הגדולות גם אצל איזה נשואים וכמי שלא בא ע"ז שום צווי ה' מעולם ח"ו... והנה כאשר נחקר היטב על עצם הסיבה נמצא שהדבר הוא בהפכו כי תחת שלא ימצא כ"כ חן ע"י זקנו בעיני אנשי בלי שם יתנהו ה' לחן ולחסד בעיני אנשים ישרים כי יראו הכל תומהו וישרו...ומה שיראה לעיניו שמתרחקים ממנו איזה אנשים עבור זה שאינו מגלח זקנו בודאי הוא לטובתו כי אין ראוי להזדווג בהם וכמו שכתוב כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלח הצדיקים בעולתה ידיהם והכונה שע"י התדבקותו בהם יגרום לו לבסוף לשלוח ידו בעול כמותם ולכך מסבב הקב"ה שלא יפול בגורלם... וא"כ הגע עצמך מי שיש לו שני עבדים אחד עובד אותו באמת ובתמים וכל דברי אדוניו יקרים הם אצלו וזהיר לקיימם והשני הוא בהפכו אינו חושש על דבריו כלל ונשכיל לדעת למי יחפוץ האדון יותר להיטיב הלא מובן לכל כי לעבדו הנאמן הסר למשמעתו יחפץ לאשרו ולהיטיב מעמדו כן בענין הזה...מי שאין שם בטחונו בה' וסר מדרך המצוה הלא לא ירצה ה' להיטיב אשר תחת אהבה וכן שקוה להשיג ע"י קישוט זקנו יהפך לו חלילה למרה ולענה לבסוף ע"י חסרון פרנסה ושאר סיבות המצויים ע"י שלא תהיה ברכת ה' שורה בתוכם ולפעמים יגיע שיתנודד למרחוק למצא טרף ביתו ואז לשמחה מה זו עושה. ובאמת כ"ז מבואר בכתבי הקודש שעבור שיתחזק לקיים מצות ה' זוכה לדור ישרים..... כלל הדברים צריך האדם לדעת שע"י קיום התורה לא יסובב לו ח"ו שום ריעותא ואם לפי עינו נראה לו שנסבב לו שום ריעותא ע"י קיומה ידע כי בודאי מזומן לפניו טובה יותר גדולה במקום אחר וכמו שכתוב כל לא ימנע טוב להולכים בתמים"

מרחן החפץ חיים בספרו קונטרס תפארת אדם פ"א

כל מה שסבל צער ויגון עבור קיום מצות ה' כן יגדל שכרו לע"ל בכפלי כפלים

"גם ידע כי אפשר שיגיע לן מתחלה בקושי שיראה לו שעומד בלי פרנסה ובדוחק גדול מ"מ זה אל יתרפה וידע כי הוא לו לנסיון שמנסין אותו מן השמים בזה הענין ויתחזק בבטחונו בה' אשר בודאי יעזרוהו לבסוף וכל מה שסבל צער ויגון עבור קיום מצות ה' כן יגדל שכרו לע"ל בכפלי כפלים כמו שאמרו באבות דר' נתן כי מצוה שיגיע לאדם פ"א בצער נחשב יותר ממאה פעמים שלא בצער."

מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים בִּסְפָרוֹ קוֹנְטֵרַס תּוֹפָאֵרַת אֲדָם שֶׁם פִּי"ב בְּנוֹגַע לִסְפָּר

מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים:

אֵין לָהֶם אִפִּילוֹ לְהַקְטִין הַזֶּקֶן בְּמִסְפָּרִים - וְאִפִּילוֹ אִם ע"י עֵיכוֹב הַגִּילּוּחַ יִגִּיעַ לוֹ הַפֶּסֶד גָּדוֹל בְּמִמוֹנוֹ

אִפִּילוֹ אֲנָשִׁי הַצְּבֵא אֵין לָהֶם אִפִּילוֹ לְהַקְטִין הַזֶּקֶן בְּמִסְפָּרִים אִף אִם הָאִינִם הַיְהוּדִים אוֹ שֶׁאֵר רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל ר"ל מְלַעֲיָגִים עָלָיו עֲבוּר זֶה וְאִפִּילוֹ אִם ע"י עֵיכוֹב הַגִּילּוּחַ יִגִּיעַ לוֹ הַפֶּסֶד גָּדוֹל בְּמִמוֹנוֹ. [וְכֹתֵב זֶה מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים לְאַחַר שֶׁכָּבַר הָעִיר בְּהַקְדַּמַּת הַסֵּפֶר שֶׁהוּא חֶפֶשׁ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט לְמִצּוֹא אִיזָה תְּקֵנָה וְעֵצָה לְהַקְלֵל לָהֶם בְּכָל הַדִּינִים שֶׁהָרִי אֲנָשִׁי צְבֵא כְּבִשְׁעַת הַדַּחַק דִּינֵינָן לָהֶם וְעכ"ז כֹּתֵב כִּנ"ל גְּבִי גִידוֹל הַזֶּקֶן].

מִרְן הַחֶפֶץ חַיִּים בִּסְפָרוֹ מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל פִּי"ג

כָּל זְמַן שֶׁבָּנִי יִגְדְּלוֹ הַשְּׁעֵרוֹת שֶׁל י"ג תִּיקוּנֵי דִיקְנָא אֲנִי מֵרַחֵם עֲלֵיהֶם

"וְהִנֵּה אֵיתָא בְּמִדְרַשׁ רִז"ל (רֵאשׁ הַשָּׁנָה יז, ב) כְּשֶׁאֲמַר הַקַּב"ה י"ג מְדוֹת נִתְעַטֵּף כְּשֶׁלִּיחַ הַצִּיבוּר וְאֲמַר כָּל זְמַן שִׁיעֶשׂוּ בְּנֵי כֶסֶד הַזֶּה אֲנִי מֵרַחֵם עֲלֵיהֶם וְכו', הַקְשׁוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים וְהִלָּא אֲנוֹ אוֹמְרִים הַרְבֵּה פְעָמִים י"ג מְדוֹת וְאֵין אֲנוֹ נַעֲנִים, וְאֲמַרְתִּי בִּילְדוֹתֵי דַכָּךְ הוּא הַפִּי', דְּדַבֵּר זֶה נוֹדַע (שְׁבַת קֵנָא, ב) כָּל הַמֵּרַחֵם מֵרַחֲמֵין עָלָיו, וְא"כ הֵכִי פִירוּשׁוֹ, כָּל זְמַן שֶׁבָּנִי יַעֲשׂוּ כֶסֶד הַזֶּה, דִּהֵינּוּ יַעֲשׂוּ וְלֹא שִׁיאֲמְרוּ וְלֹא יַעֲשׂוּ, דִּהֵינּוּ אוֹמֵר רַחוּם וְחַנוּן וְהוּא אֵינוֹ מֵרַחֵם וְאֵינוֹ חַנוּן, לָכֵן אֵין אֲנוֹ נַעֲנִים בְּשֶׁבִיל שֶׁאֵין אֲנוֹ מְקִיָּיִמִים י"ג מְדוֹת. אֲכַן

לפי דברי תוכחה נראה, דכאן הוא רמז רמזה לנו תורתנו הקדושה תוכחת מוסר. דזה נודע מה שפירש"י בפ' כי תצא (דברים כא יב) ועשתה את צפרניה, פירש"י תגדל, א"כ פירש"י 'יעשו' תגדל', ודבר זה מבואר בחכמי אמת שאלו י"ג מדות כולם המה מרומזים ב"ג תיקוני דיקנא, והנה צריכים לומר דכך פירושו, כל זמן שבני 'יעשו' כסדר, ר"ל ש'יגדלו' הסדר, דהיינו השערות של י"ג תיקוני דיקנא אני מרחם עליהם, לאפוקי אם ישחיתו פאת זקנם, שכל השערות המה מרומזים על מדות העליונות, דפאה נקרא אל רחום, אם הוא מגלח אלו המדות, איך ירחם עלינו".

ס' כסף נבחר (להג"ר אבי עזרי זעליג מרגליות – אמשטרדם, תע"ב), פ' תשא (עמוד רנט במהדורת ברוקלין, תשנ"ה)

שערות הזקן הם צינורי שפע עשירות וזהו דוקא כשאינם מגולחין, משא"כ אם הם מגולחין

"ופאת זקנם לא יגלחו. פאת זקנם ר"ת פ"ז (כי הוא"ו היא רק לשימוש) כי הוא מתיקונא רישא דאריך אנפין י"ג תיקונא דיקנא כנודע ראשו כתם פז וגם רומז לשפע עשירות כנודע מהאר"י זצוק"ל דשערות הזקן הם צינורי השפע, ושאר האותיות של השני תיבות פאת זקנם חוץ מפ"ז הם אותיות אנקת"ם והוא השם הראשון של ברכת כהנים השייך ליברכך וגו' כנודע ודרשו יברכך בממון, והנה כל זה כשאינם מגולחין והיינו לא יגלחו משא"כ כשמגולחין אז נעשה פאת זקנם מגולח משני צדדין דהיינו ר"ת וס"ת בפ"ע ואז נעשה פ"ז ת"ם אפילו עשירות שאינו מצוי כפז שאינו מצוי כמבואר בגמרא אעפ"כ תם לריק והבן זה, וכשתראה מגולחי זקן בתער"י מישראל שמצליחין אז נודע כי הם בבחי' ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, וכשתראה מגולחי זקן שנעשים דלים ורשים אז אם הם עושים תשובה ועוזבים ומתחרטים על פשעיהם ומגדלים זקנם מכאן ואילך, אז נודע כי לטובתם נעשה מה שנעשה כדי שיזכרו וישבו אל ה' להחיותם ולהטיב אחריתם אבל אם הם עומדים במרדן ועדיין אינם שבים אז נודע כי ביבוש קצירה תשברנה ואין בהם לחלוחית ואין מה לשלם להם ורשע גמור הוי

ד. באם גדר "מכונות גילוח" של ימינו - דין תער או מספריים, ראה ס' הדרת פנים זקן ח"ב פ"א. פסק דין גדולי רבותינו בנדון - ראה לקמן ב"נספח".

רשע ורע לו בעוה"ז ובעוה"ב, וכשתראה מגדלי זקן והם עניים אז נודע ה' משפט עשה לגבות חובותיהם וחטאותיהם (ואלמלא היו מגולחי זקן לא הי' מתכפרים עונותיהם בתעניות) כי ראוי להם ודי להם בזה הרווח שעונותיהם מתכפרים והיינו ושער רישי' שע"י שערות של פאות הראש והזקן שהם מניחים הם כעמר נקי שעונותיהם מתכפרים והבן".

ישמח משה, פרשת אמור, עה"כ ופאת זקנם לא יגלחו.

"ובישמח משה פרשת אמור בפסוק ופאת זקנם לא יגלחו תסמר שערות אדם מקול דבריו עד היכן הדברים מגיעים" (ביאור באר יהודה ע"ס חרדים פ"ה מצוה נ"ח). לפי טעמי המצוה שהזכיר הנה ליכא חילוק בין בתער בין שלא בתער ויש לטעמים אלו תוקף הלכתי בכה"ג כדלקמן ח"ג טענה ומענה ב' עיי"ש ובהנסמן שם וראה ח"ב פ"ז "טעמי המצוה".

וזה רמז נמי בא לגזז ונמצא גזוז דסופו להיות

בערום ובחוסר כל ר"ל

ברוב המקומות נהגו לומר אחר התספורת חיים טובים ומי שנסתפר משיב יוסיפו למר שנות חיים ובתוניס ואגפיי נוהגין לומר וסר עוניך ומשיב וחסאתך תכופר ולפי"ז מי שמגלח תחת זקנו ומגלח הצדדין ומעביר תער על פניו ומחתך סוף הזקן שיהא שוה צריך לומר לו במקום וסר עוניך ותהי עוניך על עצמותיך דמוסיף על חטאתו פשע...ועפי"ז רמזתי לתת טעם על מה שמצינו דבי"ג מדות נמצאו כל אותיות הא"ב חוץ מאות ג' ואות ז' ולפי האמור אינו אלא לרמוז לנו ראם עושה גילוח זקן דהם ר"ת ג"ז פוגמים ב"ג מדות ומעטים השפע היורד על הזקן שיוורד ע"פ מידותיו וזה מבואר באדרא נשא דקל"ג ע"ב ואין כאן מקום להרחיב הדברים וזה רמז נמי בא לגזז ונמצא גזוז דסופו להיות בערום ובחוסר כל ר"ל".

הג"ר חיים פאלאג'י בספרו כף החיים סימן כז אות יד

על ידי השחתת פאת הראש או הזקן יבוא הרעש

(ר"ל רעידת אדמה)

"על כל דבר פשע וחסאה יבוא הרעש (ר"ל רעידת אדמה) ובכלל החטאים שגורמים רעשים בעולם הם פיאות שבת ועריות, כי על ידי השחתת הפיאות

כדכתיב לא תקיפו פאת ראשיכם ולא תשחית פאת זקנך שהם חטאים הנעשים בשער ראשו, גורם החטא, ומאותיות שע"ר נהפך להיות רע"ש וכו'. ובמפתח (שם עמ' ער"ב) כתב מהרח"פ ז"ל "גדול עונו מנשוא המשחית פאת הראש או הזקן" ע"ש.

הג"ר חיים פאלאג'י בספרו תוכחת חיים בפרשת כי תשא (עמוד רב"י דפו"ח)

המגלח פאת הראש והזקן הוא הגורם להביא עצמו לידי עניות

"נקטינן מכל האמור דהאדם הוא הגורם להביא עצמו לידי עניות וכו' ולפעמים בהיפקרא ניחא להו לפרוק עול תורה ועול מצוות, נצמדים לבעל פעור לעשות מה שלבם חפץ, ובפרט שעוברים על לא תקיפו פאת ראשיכם ולא תשחית פאת זקנך, הנה אמרו ז"ל כי המגלח פאת הראש והזקן בא בגלגול בהמה בפרות, כי כן רמוז בר"ת פאת ראשיכם ולא תשחית הם אותיות פרות." הג"ר חיים פאלאג'י בספרו תוכחת חיים (פר' בחקתי, עמ' צ"ב)

ע"י שחוטאים בגילוח הזקן שהוא השפעת השפע והברכה מי"ג מידות

הם פוגמים בהם ומתמעט השפע והברכה

"וזהו הטעם שמצינו שבי"ג מידות יש כל אותיות א"ב חוץ מאות גימ"ל ואות זי"ן, ובא לרמוז ג"ז, נוטריקון גילוח זקן, כי ע"י שחוטאים בגילוח הזקן שהוא השפעת השפע והברכה מי"ג מידות הם פוגמים בהם ומתמעט השפע והברכה, והרי הוא מבואר בזהר ח"ג (קלג ע"ב) "דא דדיקנא דאקרי פאת הזקן ולא בעי בר נש לחבלא האי סטרא משום האי חסד דלגו דעתיק יומין וכו' ופאת זקנם לא יגלחו, מ"ט בגין דלא לחבלא אורחוי דחסד" ע"ש. הרי לך דמכל הצדדים מביא את עצמו לידי עניות רחמנא ליצלן".

הג"ר חיים פאלאג'י שם

גילוח הזקן הוא גרמא בניזיקין שיפסיד האדם עושרו וממונו והוא בדוק ומנוסה

ע"ש שהזהיר מהרח"פ ז"ל על המתלוצצים והמבזים ודרכם הייתה לתפוש בני אדם ולגלח חצי זקנם דהוא עון פלילי מר ונמהר ועוברים גם על איסור

ולא תשחית פאת זקנך, והיא גרמא בנזיקין שיפסיד האדם עושרו וממונו והוא בדוק ומנוסה עש"ד.

הג"ר חיים פאלאג' בתוכחת חיים (פרשת טהרה, עמוד נ"ה)

לזכות בדין - תליא בצלם אלקים למה בכתה רחל אמו

"אך נראה, דהנה רחל [אמנו] כשבאה לגלות לפקוד את בני', בדורות הראשונים שהיתה מוצאת אותם בצלם אלקים ותואר ישראל, לא היתה מתייראת, כי ידעה דיש תקוה לגאלם, אך בעו"ה בימים הללו ירדנו ממעלת ישראל להיות לנו צלם אלקים וסר מאתנו הצלם, וכמו שכתבתי לעיל בדרוש לר"ה [שנת תר"ה] בביאור כמה פסוקים בזה, דלזכות בדין תליא בצלם אלקים, כמ"ש [תהלים כז, ח] לך אמר לבי בקשו פני, והרבה מזה. וגם יש הרבה שלבושין בלבושי נכרים וגדועי זקן בכוונה שלא יכירום כי הם ישראל . . ועכ"פ כשבאה רחל לגלות ואינה מכירה אותם כלל, אז היא מצטערת ומתייאשת ח"ו מן התקוה. והוא ית' מבקש [שה"ש ב, יד] 'הראיני את מראיך' או 'השמיעני את קולך', והראיני סימן שאתה מזרע אברהם ואושיע לך. וזהו שאמר קול ברמה נשמע וכו' רחל מבכה על בני' מאנה להנחם על בני' כי איננו, כי אינה מכרת אותנו כלל, כאילו לא היינו בני' כלל, כי אין להם תואר שלה" (הגאון רבי שלמה קלוגר בס' "קהלת יעקב" לעשי"ת - י"ל מכת", ירות"ו, תשס"ב - דרוש כג, עמ' שו-שז. עוד דבריו עד"ז - נעתקו לקמן במילואים ל"בסיומא דספרא").

ע"י גידול הזקן - המלאכים שומרים ועוזרים אותנו

"ואמר 'הבט ימין וראה ואין לי מכיר' [תהלים קמב, ה], דהנה אם איש ישראל לבוש בבגדי ישראל, אז שאר אחיו ישראל מכירין אותו . . . וכן המלאכים כתיב [תהלים צא, יא] 'כי מלאכיו יצוה לך' וכו', שאם האדם יש לו צלם אלקים כמו שנברא, המלאכים מכירין אותו ושומרים אותו, אבל אם מגלחין ממנו פאה וזקן ומלבישין אותו בגדי נכרים, אין שאר ישראל מכירין אותו, וכן אין המלאכי השרת מכירין אותו שהוא ישראל, [ו]לכך להחזירו למוטב או לעזרו. וזהו שאמר 'הבט ימין וראה ואין לי מכיר' שלא יכיר שום

אדם אותי אם אני ישראל או לא, לכך 'אבד מנוס ממני אין דורש לנפשי' כי אין מכירין כלל אם יש בי נפש טהורה, ולכך 'זעקתי אליך ה' אמרתי אתה מחסי' וכו' ובטוח אני בך שתעזרני להיות 'חלקי בארץ החיים' שאכתב לחיים בספר החיים".

הגאון רבי שלמה קלוגר בדרשותיו (קהלת יעקב – מועדים, ראש השנה, דרוש כג, עמ' קמא – ירות"ו, תשס"ב)

מורה פנים בתורה שלא כהלכה

"לא תשחית את פאת זקנך, דכתב הש"ע דדבר המעכב את האכילה בשפתיו מותר לגלח, ורע בליעל מגלח זקנו בטענה כי לבחור נותנין לו שיעור פרנסתו כדי שילמד ואם יש לו זקן ממעטים לו, וא"כ הוי לי' דבר המעכב את האכילה, וזה נרמז בתהלים (מזמור נ') מה לך לספר חוקי לשון תספורת, בטענה ותשא בריתי עלי פיך דהוא דבר המעכב את האכילה, וזה מורה פנים בתורה שלא כהלכה". [ועע"ש באות ז' שכתב דאין מקום פטור ללויים המגלחים זקנם בטענה דמהרה יבנה המקדש ויעבירו תער על כל בשרם ע"ש מדוע אכן אין זו טענה, ויש להוסיף דנודע די"א דהלויים לא העבירו תער על זקנם ועמ"ש בזה הגחיד"א ז"ל בשו"ת יוסף אומץ (סי' מ"ה) ע"ש. שו"מ באריכות בזה בשו"ת קול מבשר ח"א (סי' ל"ח) ע"ש. ובפרט צ"ע אי לכשיבנה המקדש במהרה כיר"א יצטרכו הלויים לגלח כל בשרם, ועיין מ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשניות נגעים (פי"ד מ"ד) וספר החינוך (מצוה שע"ז) ומדרש הגדול במדבר (ח' ז') ואכמ"ל. ועיין לגר"ח פאלאג'י ז"ל בספרו הכתוב לחיים על תהילים (פרק נ') מ"ש עוד בביאור הפסוק מה לך לספר חקי, ע"ש. (הערת הג"ר יעקב חיים סופר שליט"א)].

מהר"א פאלאג'י ז"ל בספר פדה את אברהם (מע' ל' אות ה')

לגדל זקן למרות התנגדות אנשי מקומו, ומשפחתו,

וחשבונות הפרנסה

"והנה ללחום נגד המניעים והעיכובים העומדים לשטן נגדו בעבודת השי"ת צריך התגברות יתירה ומההכרח הוא להיות חזק בדעתו. . . צריך להיות ע"ד ויגבה לבו בדרכי ה'. . . יהלוך במלחמה גדולה וכבידה לשנות

ממנהג בני עירי ומתהלכות אנשי מקומי להיות נבדל מהם בצלם אלקים בשער פאות הראש והזקן ומלבושים שתהא ימין ה' רוממה, ולגדל את בני על ברכי התורה, הלא כל רואי ילעיגו עלי, והאיך אוכל לעמוד בפני המלעיגים וכדומה לזה שממציא היצה"ר תחבולות ומזימות וענינים קשים כדי להדיחו מעבודת השי"ת. ולכן איש נבוב ילבב, וצריך להיות גבור כארי להתגבר על יצרו הרע, וכאשר שמעתי מפה קדוש כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש מצאנז זצוקלה"ה לפרש אמרם ז"ל שעיקר התשובה היא שאף אם באותו מקום ובאותו זמן ובאותה אשה לא עבר עבירה, דהיינו אף שהיצה"ר מסיתו ומצייר לפניו שאין המקום גורם וסובל להתנהג בדרכי החסידות, ואותו זמן אינו מוכשר לה, כי לא כדורות הראשונים דורות הללו אשר קשה מזונותיהם של ישראל וכדומה, ובאותה אשה היינו שבני ביתו מעכבים אותו בעבודת השי"ת ועכ"ז לא עבר עבירה והתגבר עליהם, זהו התשובה המעולה עכ"ד הקדושים. ואם גם כי כל התחלות קשות, אבל אח"כ הבא לטהר מסייעין אותו, ואדרבה כל כמה שיותר גדול ההתנגדות והעיכובים, נפעל ביותר, ולפום צערא אגרא ושכרו גדול בכפלים ועבודתו שלימה ומעולה ביותר ממי שלא היה לו שום התנגדות, שאין נפעל מהפכו. וז"ש המדרש והנה טוב זה יצר טוב, מאד, זה יצר הרע, ר"ל שעל ידי יצה"ר המתנגדו בעבודת השי"ת עי"ז עבודתו טו"ב מאו"ד כי נפעל מהפיכו ומעולה ומשובחת ביותר ממי שאין לו שום התנגדות."

קדושת יום טוב – להגה"ק חנני' יום טוב ליפא טייטלבוים, אבד"ק סיגעט, תרס"ה – פ' שלח עמ' קג, ד – קד, א)

ע"י הסרת זקן - גורם לשינאת הגויים ורדיפות אלינו ולחורבן עמנו ר"ל

"ועל כן יש לנו לקונן עליו הפסוק שנאמר (איכה ד, כ) רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם אשר אמרנו בצלו נח' בגוים, ונראה לי לפרש הפסוק על דרך דאיתא בפרשת בלק (במדבר כג, ט) הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, שלדעתי הכוונה הוא, כשאנחנו בני ישראל עם קדוש כשאנחנו תופסים ענין בודד, שאין אנחנו מתערבים בגוים ומנהגיהם, אזי נשכון בטח ושאנן. אבל 'ובגוים', כשאנחנו רוצים להדמות [להגוים], לא נתחשב

למאומה ביניהם, ורוצים המה לרמוס אותנו ח"ו, כמו שידוע בגלות שפניא ובכמה גלותים כשישראל היו בין הגוים בחשיבות נתהוה מזה גזירות ושמדות וגירושין ח"ו. וכן אנחנו רואים בדור הזה, מעת אשר התחילו לפרוץ להדמות להגוים במלבושים ולהתערב ביניהם כפי חוק החפשית הניתן עתה ברוב המדינות, ותגבר השנאה מאד מאתם עלינו, כמבואר בכל יום במכתבי עתים ממאמריהם ומשקריהם, וביותר במדינות האשכנז אשר שם התדמו ביותר להגוים, שם השנאה יותר גדולה. וכל חיות ישראל בין הגוים הוא רק כשלא יתערבו ביניהם ולא יתדמו אליהם. והנה הלאו המוזהר בתורתנו הקדושה שלא להשחית פאת הזקן והראש, איתא ברמב"ם (הלכות עכו"ם פ"ב ה"ז) שהטעם שלא להתדמות להגוים. לכן אמר הכתוב רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם, ר"ל הלאו נאמר בתורה על השחתת פאת הזקן והראש, שהוא שורש פורה של כל ענייני התדמות להגוים, אשר אמרנו בצילו נחי בגוים, כי צילו הוא להסתתר בצל קודש, להיות פרוש ומובדל מן העמים בכל דבר. וכה יש להתאונן עליו, אשר אנשים המסתופפים בצילו צל הקדוש שמעו מעולם מפיו מבלי להדמות להגוים במלבושיהם ומנהגיהם, אבל בעוה"ר נלכדו ליצני הדור בענין המשחיתים פאת זקן כדי להדמות לגוים גם בגופם."*

ס' אהבת ציון (להג"ר נפתלי הירץ סג"ל לנדא, אב"ד סטרעליסק) בהספדו על הגה"ק מוהר"י מבעלז (כ"ח שבט תרנ"ד) עמ' קמ. [העירני ע"ד מקור הזה ידידי. הגה"ח ר' דוד דוב מייזליש שליט"א, מח"ס אוצר המועדים ושי"ס].

ה. וראה עד"ז בשו"ת משנה שכיר (להגאון רבי יששכר שלמה טייכטל הי"ד) חיו"ד סק"י [אחר שהעתיק דברי הספר זכרונות סוף הלכות פאות הראש בענין בלורית ומנהג הפרנסים בימיו] כתב, וז"ל: "ופוק חזי מה בין תקיפי פרנסי קדמאי לפרנסים שבזמנינו, שהם היו נוטלים מספריים בידיהם לגלח כל שער תינוק שהי' שלא כדיון, ובעוה"ר איו נמצא פרנס כזה בזמנינו שיעשה כן, ועיין שבת קלט, א: אמר רב פפא אי בטלי יהירי בטלי אמגושי, ופירש"י אי בטלי יהירי, ישראל מתייהרין בבלורית ובמלבושי יהורית כפרסיים הללו, בטלו אמגושי, יבטלו מסייתים ומדיחים המשניאים אותנו, עכ"ל. הרי דזה מביא שנאה עלינו. ודברי רש"י הללו הם פלא גדול איך שנתאמת זאת ביותר במדינת אשכנז, ידידוע בכל המדינות שישארל שרויין בתוכם לא נמצא שיתדמו היהודים אל העם היושבים בתוכם כמו במדינת אשכנז בלבוש ובלשוון ובתגלחת, ומשם יצאה השנאה על ישראל לכל העולם, ופוק חזי מה עלתה לאחינו בני ישראל יושבי מדינת אשכנז אף שנתדמו להם בכל מהותם, והוא ממש כדברי רש"י הללו".

על ידי פנים של יהודי ישפיע לנו פרנסה

"ואנשי קודש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו. בהקדם הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ופרש"י ז"ל לפניהם ולא לפני עכו"ם, גם פירש"י שלא תאמר אשנה להם פרק או הלכה וכו' אלא כשלחן הערוך ומזומן לאכול, והיינו שיהי' לנו פנים של יהודי ולא פנים של עכו"ם להתדמות להם במלבושים ולגלח ח"ו הפיאות והזקן, ועכ"ז כשלחן הערוך ומזומן לאכל, שיושפע פרנסה אפי' אם יקיימו התורה ולא יתדמו לעכו"ם, וזה שאמרו חז"ל למה נסמכה פרשת דינין למזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח, היינו מזב"ח עולה ז"ן, רמז על הפרנסה, ורומז שיהי' תורה וגדולה במקום אחד, וזה ואנשי קודש תהיו לי, היינו לעשות מסחר ועסקים בקדושה שלא לגזול את חבריו ח"ו ולקפח פרנסתו, גם ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, היינו שלא ליסע למרחקים לאכול טריפות ולעבור על התורה בשביל הפרנסה, וכי תאמרו מה נאכל הלא אין לנו בכאן פרנסה, ע"ז אמר הכתוב לכלב תשליכון אותו בסוד אמרם ז"ל פרנסי ככלב וכעורב [ב"ב ח, א], היינו, שיומשך לנו פרנסה שנהי" עכ"פ כמו הכלב שיש לו פרנסה והוא עדה"כ השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך [תהלים נה, כג]."

עטרת ישועה להגה"ק רבי יהושע הורוביץ מדז'יקוב, מח"ס שו"ת עטרת ישועה, קראקא, עטר"ת, פ' משפטים עה"פ ואנשי קודש

מגלחים זקנם באמרם כי עי"ז בא להם פרנסה

ועשירות - זה שקר גמור

"א"י לא תשחית את פאת זקנך, ובמסורה ומדותם את פאת צפון, נראה לרמז כי יש ב"א שמלבישים א"ע במלבושי עכו"ם ומגלחים זקנם באמרם כי עי"ז בא להם פרנסה ועשירות, וזאת גורם להם ליען שדימו בנפשם שכוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה ופרנסתם בא[ה] להם מכחם ומחכמתם. אך באמת זה שקר גמור, כי הפרנסה באה מכח השגחת הש"י ולא מכח האדם והוא ית"ש הזן והמפרנס לכל, וא"כ למה לו להלביש א"ע במלבושים זרים ולעשות כדרכם. וזהו ולא תשחית את פאת זקנך, ועכ"ז ומדותם את פאת צפון, ומדותם מלשון מלבוש, כמו ולבש הכהן מדו בד, והיינו שתלבש א"ע בפאת צפון, הוא העשירות, ע"ד מצפון זהב יאתה, שתלבש עצמך בעשירות

ואף שלא תשחית זקנך, ואדרבה זאת תגרום לך עשירות. ע"כ סמוך לזה נאמר ושרט לנפש כו', היינו שהשריטה הראשונה במו"מ לא תתנו בבשרכם לומר שכוחכם עשה לכם את החיל הזה ובקיעה הראשונה במו"מ ה' מכוחכם. ובאמת הוא שקר מוחלט ואך הכל הוא מאת הקב"ה ובהשגחתו ית"ש".

עטרת ישועה הנ"ל ח"א פ' קדושים עה"פ לא תשחית – עמ' יד-טו

כל שמשחית זקנו אין לו צינור להשפעה ומשחית עי"ז פרנסתו והשפעתו

"לא תשחית את פאת זקנך. אומרו לשון השחתה לרמוז ע"פ דאיתא מהאריז"ל שכל ההשפעות נמשכות ע"י י"ג תיקוני דיקנא קדישא, ובאשר האדם נברא בצלם אלקים, כל שמשחית זקנו אין לו צינור להשפעה, ומשחית עי"ז פרנסתו והשפעתו."

הגה"ק רבי שמואל מסלונים בספרו דברי שמואל, פרשת קדושים

ע"י גידול הזקן הקב"ה מתנהג במדת הרחמים ותהיו נשמרין מצער על מת

"לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך. אפשר לומר, דנודע שהפאות הם משפיעים ל"ג תיקוני דדיקנא קדישא, וזה שאמר 'לא תקיפו פאת ראשכם' כדי 'ולא תשחית את פאת זקנך', שהפאות ישפיעו לדיקנא קדישא שפעות חסד ורחמים, ועי"ז 'ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם, וכתובת קעקע לא תתנו בכם', היינו כיון שיושפע חסד ורחמים, תהיו נשמרים מצער על מת וכדומה, 'אני ה' הוא שם הרחמים, היינו שאתנהג עמכם ברחמים, לכן איתא שלאוין של הקפת הראש ושל השחתת הזקן תלויים באותיות א' ויו"ד של 'ל"א ינקה' שבעשרת הדברות, א' י' עם ב' האותיות גימטריא י"ג רומז ל"ג מדות כנזכר לעיל."

אמרי יהודה על התורה (פרשת קדושים) להרה"ק ר' אברהם זרח ארי'
יהודה ליבוש היילפרין מברעזאן – מונקטש, תרס"ח

וע"ע ס' הדרת פנים זקן ח"ב פי"ב אות ה: "סגולות", כמה סגולות בגידול הזקן בענייני בריאות הגוף.

מי שמגלח זקנו, לשוא הוא אומר השלש עשרה מדות

"וחנותי את אשר אחון וגו', במסכת ברכות (ט, א) דרשו חז"ל אע"פ שאינו הגון, משמע שהי"ג מדות הם בבחינת חק בלי טעם, וידוע מזוה"ק שהזקן רומז ל"ג תיקונין קדישין שהם מעוררין י"ג מכילין דרחמי וכן נתעוררים ע"י שמתדבקין במדותיו של הקב"ה שהם י"ג, על דרך אומרם ז"ל (כתובות קיא, ב) הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה וכו', ומי שמגלח זקנו ואינו שומע מוסר להתדבק במדותיו ית"ש, לשוא הוא אומר השלש עשרה מדות, וזהו שאמר הכתוב (תהלים ב, טו) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, ר"ל לגלח הזקן המרומז בתיבת 'חקי' המרמזים על הי"ג מדות שהם חק בלי טעם, ולעומת זה 'ותשא בריתי עלי פיך', שהנך אומר הי"ג מדות, וגם 'זאתה שנאת מוסר ותשלך דברי' היינו מה שדרשו מה הוא רחום 'אחריו', א"כ למה לך לומר אותם על פיך כיון שלא תפעול בהם כלום לעורר הי"ג מכילין דרחמי".

בס' שארית מנחם (להגה"ק מוויזניצא) פ' תשא. וראה עד"ז בספרו הנ"ל פרשת אחרי עה"פ כמעשה ארץ מצרים.

תחדל מלגזוז את הזקן - ותתרפא

כשביקר פעם את אחד מחשובי עולם התורה דארה"ב בחליו, פנה אליו רש"פ בלשון נמרצה: "הב לי ידך שתחדל מלגזוז את הזקן - ותתרפא!" [מפי ותיקי התלמידים].

מסופר בספר תולדותיו של הרב שרגא פייבל מנדלביץ "שלוחא דרחמנא" (להרב אהרן סורסקי) עמ' 394-393

גידל זקנו והבריא

"סיפר אאמו"ר מאוה"ג זצ"ל: מוהר"ר יצחק שלמה בערגער זצ"ל הי' נוסע לאונסדארף. אמר לו מורי ורבי [הגאון בעל "תפארת אהרן"]: אבקש ממך לגדל זקנך. ענה ר' יצחק שלמה: חולה אני במחלת עור וקשה לי לגדל זקני. אמר לו רבינו: אל תדאג לבריאותך. שמע בקולו וגידל זקנו והבריא".

ס' "בית ישראל השלם" (להג"ר ישראל טויסיג, אדמו"ר ממאטערסדארף, רב דמאה שערים ור"מ תפארת אהרן) ח"ח מהדורא תניניא (הו"ל ע"י בן המחבר הרב בונם יואל טויסיג - ירות"ו, תשמ"א) בהערותיו לקצשו"ע סק"ע (ע' רנ)

אתה רוצה שהקב"ה יעזור -

ואתה בעצמך איננו מקיים רצונו

"א מאל איז געקומען אין ליובאוויטש פרייטיג בייטאָג אַ בחור און האָט געבעטן זיך מ'זאָל אים אַריין לאָזען אויף יחידות, ביי אים איז אַ זאָך וואָס איז נוגע אין לעבן . . ער דער בחור איז געווען אַלט 28 יאָר, און האָט געהאַט ברידער און שוועסטער, יעצט האָט מען גערופן איינעם אַ ברודער צום פריזיוו [צבא], איז ער געקומען צולויפן צום רבי'ן נ"ע [הגה"ק האדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש], בעטן פאַר'ן ברודער. דער רבי נ"ע האָט אים געהייסען גיין בעטן אַ ברכה באַ דער באַבע רבקה [אשת הגה"ק אדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש]. די באַבע רבקה האָט באַ אים געפרעגט: דו ווילסט אַז דער אויבערשטער זאָל דיר העלפן, און דו אַליין טוסט ניט דאָס וואָס דער אויבערשטער וויל (ער פלעגט גיין אָן אַ באַרד)."

מיומנו של המשב"ק הרה"ח דובער יוניק ע"ה, מסיפורי הרבנית מרת נחמה דינה ע"ה – אשת הגה"ק האדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש

הבבא סאלי:

אם לא תמנע בעלה לגדל זקן - יתכפרו מחצית

מעוונות'

"מרגלא בפומי, שמי שיקבל על עצמו שלא לנגוע בזקנו, ואף לא לסרקו, ע"מ שלא לתלוש אף שערה, מובטח לו שחצי מעוונותיו ימחלו לו. פעם בא אליו אברך בעל תשובה, וסיפר לו שעז רצונו לגדל זקן, כי שמע על ענין מחילת העוונות שאמר הרב, אך מה יעשה שאשתו מתנגדת, ענה לו הבבא סאלי שיכול הוא להבטיח לאשתו שגם לה יתכפרו מחצית מעוונותי, אם לא תמנע אותו לגדל זקן" ס' מאור ישראל – תולדות ה"בבא סאלי" זיע"א

אי אפשר לאבד פרנסה ע"י גידול הזקן

"ולפלא על לשונו שכותב שהחליטו שלא לקבלו על משרה והסיבה העיקרית שיש לו זקן. ומובן שאי אפשר שהדבר כן הוא, כי הרי הקב"ה הוא רבונו של עולם כפשוטו היינו שגם ארצות הברית בכלל זה, וכיון שגילה

דעתו בתורתו הק' תורת עולם ותורת חיים אשר הזקן הם י"ג תקוני דיקנא מכילין דרחמי שמשפיעים כל הענינים, ונוסף על הטבע (עיינ בפירוש המלות להצמח צדק עה"פ והוא רחום ונדפס ג"כ בהוספה לתהלים אהל יוסף יצחק השלם) הרי אי אפשר תוספת הברכה תהי' סיבה למניעת הפרנסה ח"ו...".

אגרות קודש – ליובאוויטש – ח"י עמ' שסה

גידול הזקן בשלימותו - ממשיך ברכות השי"ת מבלי התחשב עם דינים וקטרוגים מי בימינו אלה היכול לוותר על רחמים רבים אלו ואינו זקוק להם ?

"הענין דגידול הזקן, וראה ג"כ ברשימות אדמו"ר הצמח מדק הנדפסות במילואים לפירושו על התהלים, אשר גידול הזקן בשלימותו ממשיך מלמעלה ברכות השי"ת מבלי התחשב עם דינים וקטרוגים, ומי בימינו אלה היכול לוותר על רחמים רבים אלו, ואינו זקוק להם?"

(אג"ק - ליובאוויטש - חט"ו עמ' חמט, ממכתב א' תמוז, תשי"ז).

נבהלתי לראותו - הן הן צנורות הפרנסה

"... בודאי למותר להאריך לדכותי' ע"ד המבואר בכמה מקומות בדא"ח וגם בספרי מוסר, בהענין שאתעדל"ע צריכה להיות לה כלי המתאימה באתעדל"ת, ופשוט בתכלית הפשיטות שאין צריך להיות חידוש ענין בהיפך האתעדל"ע שמבקשים ומתפללים אודותה. ומה נבהלתי לראותו במשרד המל"ח אשר משתדל ומכריח את הנפש האלקית שלו להסיר ח"ו צלם האלקים מעל פניו ולגזוז ולהסיר י"ג תקוני דיקנא שהם מכוונות כנגד י"ג מכילין דרחמי, ואשר הם הם צנורות הפרנסה, וכמבואר בזהר ובדא"ח בכמה מקומות, והאריכות אך למותר, ובפרט לאחד הבא מגזע הספרדים שאחזו בלימוד הזהר כל הימים, ולא היתה בזה כל התנגדות (כמו שהי' נמצא בקצת מקומות, ובימים הקודמים - בין האשכנזים)."

אגרות קודש – ליובאוויטש – ח"ו עמ' רפה-רפו ממכתב כ"ז מנ"א ה'תשי"ב

הה"א שגידול הזקן יפסיד הפרנסה - היפך האמונה הפשוטה

"קשה וכבד לי להאריך בזה, ובטח גם שורות אלו יספיקו, בלמדי זכות עליו, הנה אולי הכוונה שלו בזה היתה, שכיון שרואה ומתבונן במרז"ל אשר מזונותיו של אדם קשים כקרי"ס, עלה בדעתו, אולי כדאי להקל על הקב"ה במלאכתו שהוא הזן מביצי כנים עד קרני ראמים, עי"ז שיתדמה בצורתו החיצונית לכל הגויים] שאז בקל יותר יתנו לו משרה בתור רב וכיו"ב, אבל דעת אפילו לא לנבון נקל, שהוא היפך האמונה הפשוטה, לומר אשר עי"ז שמקילים בקיום מצות התורה, היינו שמתרחקים ח"ו מהמקור הנה עי"ז יושפע לו שפע רב, ויעוין המבואר בארוכה בענין למען ספות הרוה את הצמאה"

הנהגה כזו - היפך משכל אנושי

"תקותי חזקה, אשר הכח שהשקיע בו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בתור תלמידו וחסיד שלו, יסייע בידו לצאת ממחשבת טעות הנ"ל, ואם יד עוד מי באמצע להסיתו, יסביר גם לזה, שההנהגה כזו היא להיפך לא רק משכל אלקי אלא גם משכל אנושי, כיון שכל יהודי מאמין אשר דוקא הקב"ה הוא הבע"ב גם בעוה"ז הגשמי והחומרי, והוא רק הוא הקוצב מזונותיו של אדם וב"ב ובמילא גם האתעדל"ת צריכה להיות בהתאם לזה. המחכה לבשו"ט והמברכו בהצלחה ברוחניות ובגשמיות אשר אצל איש ואשה הישראלים בד בבד ילכו."

המשך המכתב בס' אגרות קודש ח"ו שם

אם הי' מגדל זקנו - כבר הי' מסודר בפרנסתו; גידול שערות הזקן - סגולה מיוחדת לפרנסה

"... ומ"ש שצר לו במאד לראות הסבל של בנו שי' הנה אף שקשה בעיני לצער, אבל מוכרחני לאמר את הנראה לי לאמיתתו, והוא ע"פ מה שכתוב בזה"ק והעתיקו כ"ק הצמח צדק באיזהו מקומן, אשר גידול שערות הזקן הם סגולה מיוחדת לפרנסה בחסדו של הקב"ה, ולהסרת ההעלמות וההסתרים בזה, והלואי שלא היו מעיקים על בנם שי' אותם שהעיקו בהנוגע לגידול זקנו, שנוסף על מנוחת נפשו שהיתה חזקה ביותר הנה כבר הי' מסודר

בפרנסתו, ובפרט שאינו דומה הזמן שלא הי' מגדל זקנו והסרת זקנו לאחר התקופה שגדלו, וגדלו מתוך שמחה ובלי כל כפי', ולדאבון גם בזה נתקיים עכ"פ לרגע קצר מאמר הכתוב ידי נשים רחמניות בשלו וגו', ויה"ר מאל הרחמן מקור הרחמים והחסדים שיאמר די להקישויים שנגרמו ע"י הנ"ל, ומכאן ואילך תלך הסתדרות בנם שי' גם בגשמיות מטוב לעוד טוב יותר וכפתגם אדמו"ר הידוע פון גוט צו נאך בעסער..."

אגרות קודש- ליובאוויטש – ח"י עמ' שצה- שצו ממכתב י"ט אדר תשט"ו

כל הזקוק לתוספת ברכה בעניני בריאות ופרנסה - עליו לגדל הזקן

"ציטוט דברי הצמח צדק אשר גידול הזקן סגולה מיוחדת לו להמשיך ברכת ה' בריבוי הן בכמות והן באיכות. שמזה מובן אשר כל הזקוק לתוספת ברכה מה' אם בעניני בריאות או בעניני ממונות ועל אחת כמה ברוחניות, עליו לאחוז בהתקדמות זו ביותר וביותר. ובפרט דבכל כגון זה הובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו מלמעלה סיוע רב".

ס' היכל מנחם ח"א עמ' נה; אגרות קודש חכ"ו עמ' קנז (ממכתב ג' תמוז ה'תשכ"ט)

גידול הזקן - מוסיף בענין פרנסתו

"במענה למכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב, בו כותב אודות ענין גידול הזקן ואיך משפיע זה על פרנסה לכשיבוא הזמן להסתדר בפרנסה כפשוטה.

"כיון שלדברי הכל זקן מגודל הוא העניין דצלם אלוקים, ולדברי הכל משובח ביותר וביותר מהנהגה בהיפך, . . . הרי ודאי שהמוסיף בקדושה ואשר צלם אלוקים ניכר על פניו, מוסיף כל זה בברכת השם-יתברך, שהוא הזן את העולם כולו בטובו, בחן בחסד וברחמים, ואשר דווקא בו תלויה פרנסתו של אדם ומובן שמילוי משאלות לבבו לגדל הזקן - מוסיף בענין פרנסתו בפרט.

"ובפרט ע"פ דברי הזהר הק' שגדול הזקן (בלשון הזהר - נק' י"ג תקוני דיקנא) דאדם דלמטה הרי זה ממשיך מ"ג מדות הרחמים שלמעלה שהם בלי גבול, פשוט שזוהי הדרך לתועלת האדם ועוזרת לפרנסתו. ועיין בזה ביאור כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בפירושו יהל אור על התהלים (ע' 626)."

אגרות קודש - ליובאוויטש - חכ"ב עמ' קסו-קסז, ממכתב כ"ב אד"ר ה'תשכ"ב

מובן שדבריו מופרכים - י"ג תקו"ד הם צנור השפעה לאדם ולב"ב

"... ובמה שכותב אודות הזקן, מובן שדבריו מופרכים, כיון שנשיאנו הק' אומרים ש"ג תקו"ד הם צנור להשפעה לאדם ולבני ביתו והשפעה ברחמים וברחמים גדולים (יעוין בזה בפירוש המלות לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק על הפסוק והוא רחום, נדפס ג"כ במילואים לתהלים יהל אור) .. בברכה להכרת מצבו האמיתי, היינו שהזן ומפרנס לכל יספיק לו כדי פרנסתו ופרנסת כל ב"ב שיחיו ובאופן הכשר ובאופן חסידותי וביחוד ע"י י"ג תקו"ד האמורים ובמילא גם הוא עצמו יתפלא וגם יצר לו על זה, וואָס מען פּאַטערט ניערוויין און געזונט על דאגות מבלי יסוד, ומובן שאין זה סתירה כלל למ"ש, בכל אשר תעשה דוקא, אלא שצ"ל כדיוק לשון רז"ל, יגיע כפיך כי תאכל, היינו רק יגיעת כפים גם במובן הרוחני, היינו כח המעשה והשתדלות אבל לא יגיע ראשך, היינו דאגות וטרדות הראש בזה, ואין להאריך בדבר הפשוט ומבואר בכ"מ...".

אגרות קודש - ליובאוויטש - ח"ג עמ' ב' מכ' אדר"ח אייר, תשט"ז

ע"י גידול הזקן - יתוסף בבריאותו של אמו

מעשה בבחור שהתלבט אם לגדל זקן אם לאו והעלה את ספקותיו וחששותיו לפני הגה"ק מליובאוויטש. מהתשובה נראה כי בין חששותיו הזכיר את תגובת אמו לדבר ואת הסכנה שהדבר יפגע בבריאותה. במכתב משנת ה'תש"כ כותב לו הגה"ק הנ"ל:

"... במ"ש אודות גידול הזקן - יעוין ברשימות הצ"צ על התהלים (על הכתוב והוא רחום) שזה צנור וכלי להוספה בברכת השי"ת, ועד להמשכת ברכות מ"ג מדות הרחמים שהם בלי גבול, שמזה מובן איך שזה מוסיף

בהנוגע לבריאות ופרנסה ולכל צרכי האדם ומשפחתו, נוסף על גודל הדבר מצד עצמו שלא ע"מ לקבל פרס, ובמילא פשוט, שעיי"ז יתוסף גם בבריאותה של אמו תחי' (ולא להיפך ח"ו).¹

"במ"ש אודות המשרה - בודאי ידוע גם לו שכמה וכמה באה"ק ת"ו בעלי זקן ותופסים משרות טובות וכבודות וכו' . . . לקו"ש חכ"ב עמ' 314

סגולה לעשירות

"א' שאמר לרבי שאינו מעוניין לגדל זקן, ענה לו הרבי שזו סגולה לעשירות."

זכרונותיו של הרב אברהם סנדר דובוב ב"כפר חב"ד" גליון מס' 974, י"א ניסן ה'תשס"א

אברך הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך טוב - עליו להדר בהי"ג תיקוני דיקנא

ראה לעיל במילואים לח"ב פט"ז ("מניעות מצד שידוכים") ושם " . . . ובמילא מובן, שאברך הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך טוב וכו', ומוכרח לרחמי השי"ת בכלל, עליו להדר בהי"ג ת"ד. ובודאי ימצא האותיות המתאימות לזה."

לקו"ש ח"י"ז עמ' 498

ע"י גידול הזקן - תראה הצלחה בכל הענינים

"לא' הבעה"ב שלא הי' מגדל זקנו, אמר . . . וסיים: הלא 'איש מסחר' הנך, ובכן, שמע לעצתי והבטח לי ('זאג מיר צו') שתגדל זקנך, ואז תראה הצלחה בכל הענינים, ותוכל גם להוסיף בהעזר והסיוע למוסדות חינוך וכו'."

ס' תורת מנחם - התוועדויות ח"ה עמ' 179-178

[וע"ע שם ח"ג עמ' 101-100, "עובדא הווה באברך שדיברתי עמו אודות ענין הזקן . . . ולא הי' מוכן להבטיח שיעשה כן. והנה, לאחרונה אירעו כמה עניינים שבגללם נעשה אצלו קושי בעניין הפרנסה, ומכל-מקום הי' סבור שזהו עניין טבעי. ואז אירע עוד מאורע - שהי' עסק מסויים שבו הצליחו

1. ראה ס' הדרת פנים זקן ח"ב פט"ו ("מניעות מצד כיבוד אב ואם") ובמילואים לשם.

כולם, חוץ ממנו!" וסיים: "ובכן, כאשר מראים מופתים גלויים - צריך הדבר להביא לידי התעוררות בנוגע לפועל".]

גידול הזקן - משפיע בענין בריאות הגוף

"אזכירו .. להטבת מצב בריאותו ולהצלחת הטיפול הרפואי לרפואה קרובה ...

"נתעכבתי מלדבר או לכתוב ע"ד הבא לקמן עד עתה מכמה טעמים, אבל כיון שכת"ר שי' מסיים במכתבו, בבקשה לייעץ לו שיקבל עליו בל"נ איזה תיקון.

"הרי ע"פ המבואר מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק [דהלכה כמותו בכל מקום, ובפרט בהנוגע לאנ"ש ואלו שזכו ליהנות מאור תורת החסידות] ברשימותיו על תהלות נעים זמירות ישראל, על הכתוב, והוא רחום, אות ד' אשר בלשונו שם, י"ג תקוני הזקן כו' נמשך כו' רחמים גדולים וכו', ומכח התקוני דיקנא ממתיק וכו' נעשה נעים וממותק וכו'.

"מהנכון במאד מאד, שמכאן ולהבא יתנהג באופן האמור שם, בהנוגע לפאות הזקן, ובפרט ע"פ המבואר בשו"ת הצ"צ גם ע"פ נגלה, ויעשו כל הענינים נעימים וממותקים, וכנ"ל באופן הנראה ונגלה, ובפרט שיהי' בענין גם ענין של קידוש השם, וזכות הרבים מסייעתו".

אגרות קודש - ליובאוויטש - ח"ט עמ' פד-פה, ממכתב יו"ד כסלו, תש"כ

אם היו שומעים לדברי - כבר הי' נראה שינוי ממשי

במציאות הפרנסה

"...אם היו שומעים לדברי היינו בהנוגע ל"ג תקו"ד, וע"פ המבואר בפירוש המלות להצ"צ ע"פ והוא רחום ס"ד (נדפס גם בתהלים יהל אור הוצאת קה"ת), וזוגתו בהנוגע להשייטל (ע"פ המבואר בזהר ח"ג קכ"ו ע"א) - כבר הי' נראה שינוי ממשי במציאות הפרנסה נראה בעיני בשר אפילו, ומה יש בידי לעשות בשני ענינים אלו נוסף על הדבור?"

אגרות קודש - ליובאוויטש - ח"י עמ' שיא

גידול הזקן - סגולה מיוחדת להמשכת ברכת השם בריבוי

"גידול הזקן . . סגולה מיוחדת בזה להמשכת ברכת השם בריבוי כמבואר בארוכה בכתבי אדמו"ר הצמח צדק, והרי בכל יום ובכל מקרה זקוק האדם לברכת יוצר האדם בורא העולם ומנהיגו."
אגרות קודש - ליובאוויטש - חכ"ג עמ' תיז

מענה לאדם שביקש לגדל זקנו, אך אשתו התנגדה לכך

"יסבירה (באם רוצה - בשמי) שהתיקוני דיקנא ממשיכם ברכות השם בגשמיות ורוחניות לכל המשפחה, כמאמר חז"ל."
ספר "פתקים משולחנו של הרבי" (קה"ת, תשע"ז), ח"א עמוד 297

אין מקום לשאלה ולסברא שגידול הזקן יפריע ח"ו לענין של פרנסה

"במענה למכתבו בו שואל ביאור נוסף על מה שכתבתי לו במכתבי הקודם בנוגע ל[גידול] הזקן. ואינו מובן מה יש עוד להוסיף, שהרי סיימתי שם וגם הבאתי דברי רז"ל אשר גידול הזקן הוא במיוחד גם צנור וכלי לקבלת ברכת השם בהמצטרך לאדם (כולל גם צרכים הגשמיים). שמזה מובן שאין מקום לשאלה ולסברא שדוקא זה יפריע ח"ו לענין של פרנסה."
אגרות קודש - מילואים, ממכתב ז' מ"ח תשכ"ג

מה שרואים שיש מגדלי זקן ופרנסתם אינה בנקל

"ומה שרואים שיש מגדלי זקן ופרנסתם אינה בנקל, הרי גם אלו שאינם מגדלים זקן, כמה וכמה אין להם פרנסה ר"ל, ומה שהיצר הרע מפתה שגידול הזקן הוא כנ"ל, הרי עד"ז הוא מפתה על כל ענין וענין של תורה ומצוה, היפך מה שנאמר אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם וגו', ובנוגע לשמיעה בקול יצה"ר הרי ידוע שאם מקבלים אותו בתור אורח הרי סו"ס נעשה בעל הבית, וק"ל. מה שפלא עוד יותר הוא שהרי נכתב מכתבו למחרת חדש תשרי הוא חדש המתחיל בקבלת עול מלכות שמים בראש השנה ובמצות ענין התשובה ביום הכפורים והסיום שלו בשמחת תורה, שמחה בתורתנו ועניני', ותיכף לאחר זה כותב מכתב בתוכן הנ"ל, וד"ל."

אגרות קודש - מילואים, ממכתב ז' מ"ח תשכ"ג

עד מתי תהי' עליו יראת בשר ודם עד כדי כך?!

"אולי - גם ענין הזקן - שיהי' כהוראת אדמו"ר הצ"צ שהשנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו (ועיין רשימותיו לתהלים עה"פ והוא רחום יכפר גו'). ועד מתי תהי' עליו יראת בו"ד [בשר ודם] עד כדי כך?! ובפרט שכו"כ כבר פרצו בזה ויש להם יג' תקוני דיקנא, (דומים לבוראן)."

אגרות קודש - מילואים, ממכתב משנת תשכ"ו

גידול זקן לרופא החושש לפרנסתו

על גליון מכתב השואל בו כותב שפתח מרפאה, "אך השבועות עוברים ואין אני מקבל מספיק חולים על מנת שאוכל להתפרנס", וממשיך ש"לפני כשנתיים גידלתי זקן, התחלתי להניח תפילין ולשמור שבת", ועתה - "חבר למקצוע יעץ לי שאם אגלח את זקני, העסק יצליח יותר משום שבאמריקה האנשים מצפים הרופא להראות מגולח, אך איני בטוח שיהיה נכון מצידי לגלח את הזקן". - את התיבות "האנשים מצפים מהרופא להראות מגולח" - הקיף וכתב: "!? הרי דוקא לאחרונה - מתרבים והולכים מגדלי זקן בארצה"ב, ביניהם רופאים וכו". ובהמשך לכותבו ש"איני בטוח שיהיה נכון מצידי לגלח את הזקן" - כתב: "!? הרי מפורש בזהוהר הק' דגידול הזקן ממשיך ברכות רבות מהשם."

אגרות קודש - מילואים, ממכתב ד' כסלו ה'תשד"מ

ע"י גידול הזקן - ממשיכים עשירות בגשמיות

"...ע"י גידול השערות די"ג תיקוני דיקנא - מקבלים י"ג דרכים וצינורות להמשיך עשירות בגשמיות, ועד יותר מה'תעשה' שלו' - כי הי"ג תיקוני דיקנא קשורים עם י"ג מדות הרחמים שהן למעלה ממדידה והגבלה".

תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ט ח"ג - חג השבועות - מוגה

ז. ע"ש לפני"ז: "מובן ופשוט, ש'וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה" - אבל צריך להעריך כמה הוא 'בכל', וכמה הוא בגלל חשבונותיו, כולל - חשבונות להתנהג ע"פ דרכי העולם ודרכי הטבע, בחשבו שע"ז יתוסף אצלו בעשירות, צריך לדעת שאדרבה: כשישנו ה'בכל אשר תעשה' ע"פ שו"ע, ואין מערבים בזה חשבון של נפש הבהמית כמו גם של נפש השכלית - אז מקבלים השלימות ד'וברכך ה' אלקיך, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה".

מדור סיפורים

מעשה בתלמידו של הגר"א קוטלר

**איך יעלה על דעתך שתצליח בעשייתך
אם באותו זמן אינך מגדל הזקן כרצונו ית"ש?**

"מעשה בתלמידו ובן-משק-ביתו [של הגר"א קוטלר זצ"ל] רבי יעקב וייסברג ז"ל, כשבא בברית האירוסין עם נכדת הרה"צ ר' יוסף יצחק פרנס זצ"ל מויליאמסבורג, שאלו הסב מדוע אינו מגדל זקנו? השיב ר' יעקב באמתלא שבהיותו מתעסק הרבה ביסוד תתי"ם ושיבות (במסגרת אירגון "תורה ומסורה"), ונזקק להשפעה על גבירים תורמים וכיו"ב, יש לו יותר סיכויים להצליח--באזירה של אמריקה דאז -- כאשר יקפיד על הופעה מודרנית. השתומם רבי יוסף יצחק והביע פליאתו: 'תינח אם היית חושב להצליח ככה יותר ב'ביזנס', הייתי לכהפ"ח מבין את מניעך, אם כי אין זה נכון, ורק השי"ת הוא הנותן לך כח לעשות חיל, אבל כשאתה שלוחא דרחמנא לפעול ב'ביזנס' שלו להרחיב גבולות הקדושה, איך יעלה על דעתך שתצליח בעשייתך אם באותו זמן אינך מגדל הזקן כרצונו ית"ש?' הלך ר' יעקב וסיפר את הדברים לרבינו [הגר"א קוטלר זצ"ל] שהגיב בקורת רוח: 'יהודי עם השגות כאלה? אשריך שאתה דבק בזרעו ונכנס במשפחתו...'"

ס' אש התורה - תולדות מרן הגאון רבי אהרן קוטלר (מאת הרב אהרן סורסקי, בני ברק, תשע"ג) ח"ב עמ' רסה

**כדי להיות תורה וגדולה במקום אחד:
בשביל זה צריך לגדל זקן
- רוח הקודש בגלוי -**

סיפר החסיד הנגיד רבי יששכר דוב ווייס ע"ה (מלאס אנג'לס, קליפורניא):
ואולי כדאי שאסיים בסיפור הזקן המעטר את פני...

בשנות הכ"ף כתבתי וביקשתי ברכה מהרבי [מליובאוויטש] - שיהיו אצלי תורה וגדולה במקום אחד. זמן מסוים אחרי כתיבתם של אותם מכתבים הייתי ביחידות, והרגשתי שעכשיו אולי שעת רצון לבקש עוד הפעם. "דפקתי על השולחן" ושאלתי וביקשתי, למה הרבי לא רוצה לתת לי ברכה ל"תורה וגדולה במקום אחד"?

פתאום הרצין הרבי מאוד ונראה הי' שנכנס לעולם אחר, ואני התפללתי לה' שתבלעני האדמה, כי נפל עלי פחד גדול והרגשתי שלחצתי חזק מדי. לבסוף אמר לי הרבי: "בשביל זה צריך לגדל זקן". רצייתי להחליט תיכף ומיד ולומר "מסכים", אבל הרבי המשיך (כאילו קרא את מחשבותיי) שלפני החלטה כזו צריך אדם להימלך בבני ביתו ולהחליט על כך מתוך יישוב הדעת וכו' ועם זאת צריך לזכור ש"אל יבוש מפני המלעיגים".

מאז אותה יחידות חלפו שנים ונושא הזקן ירד מהפרק עד לפני שלוש שנים. זה הי' ביום א' דחג השבועות בשנת תשמ"ט, בעת התפילה במחיצת הרבי עמדתי בהתרוממות רוח, והיחידות היא חזרה ועלתה לנגד עיני והחלטתי בו במקום לקיים את דברי היחידות.

לא סיפרתי על החלטתי לשום אדם, ההחלטה הזאת היתה רק במחשבותי, והנה, לתדהמתי והפתעתי העצומה, בהתוועדות שלמחרת דיבר פתאום הרבי על הענין של "י"ג תיקוני דיקנא" ואמר שיש אנשים סוחרים וכו', שסוברים שיהי' להם הפסד אם יגדלו זקן, אבל אם ידעו כמה רווח והצלחה יהי' להם מזה, לא היו חושבים ככה כלל!

מכירי וידידי וכן שאר העולם שנוכחו בהתוועדות זו, אמרו לי אחר כך שהם בטוחים שהרבי התייחס בדבריו במיוחד אלי, אבל אני הרי ידעתי שכבר החלטתי אתמול, והרבי ברוח קודשו קרא את מחשבותיי ועורר אותי בשיחה זו, ודיבר כאילו ישר אלי. זה ענין של רוח הקודש בגלוי ממש בלי שום ספק! מאמר ע"ד ימי חייו, נדפס עוה"פ בשבועון "כפר חב"ד" ח' סיון תשע"א

לאחר גידול הזקן - ההצלחה האירה לו פנים

בתקופה שהתחלתי להגיע לישיבה ברמת אביב עבדתי במשרד תיווך-עסקי מסחרי בתל אביב. התחלתי להגיע יותר ויותר להתוועדויות של ר' ראובן [דונין] ואז ביום אחד בהיר הגעתי לעבודה בפעם הראשונה עם כיפה שחורה וזיפי זקן.

לאחר כשעה הבוס קרא לי למשרדו לשיחה. הבוס שהיה צפונבון תל אביבי אמר לי: "תשמע אדי אני רואה שאתה עובר תהליכי חזרה בתשובה, אבל למה בקיצוניות? זה לא ייצוגי, הזקן לא מתאים לך ולמה כיפה שחורה? יש כיפות סרוגות שנראות הרבה פחות מאיימות. ובכלל חזות חרדית תפגע לך בעסקאות נדל"ן, הרי אנחנו עובדים מול בעלי חברות - שלא בדיוק משוגעים על חרדים".

בקיצור: הטענות שלו היו די משכנעות, וגם ככה הי' לי קשה עם המהלך. אז שמעתי בעצתו והורדתי הילוך, הזיפים נעלמו כלא היו, התחלתי לחבוש כיפה סרוגה והחיים 'חזרו לשגרה'.

בפעם הבאות כשר' ראובן ראה אותי הוא לא אמר לי כלום על הזקן (נראה לי שהוא הרגיש שעדיין לא הייתי כלי לזה). ואז לאחר כמה חודשים - באחת ההתוועדויות בליל שישי, ר' ראובן מסתכל עלי לפתע במבט אבהי ואומר: "אדי מה קורה עם הזקן?"

הוא לא המתין לתגובה ממני והמשיך בהתוועדות.

באותו רגע קיבלתי החלטה נפשית איתנה לא לגעת בזקן לעולם. ביום ראשון הופעתי לעבודה עם זיפים וכיפה שחורה ענקית והמעניין הוא שהבוס לא אמר מאומה.

תוך זמן קצר נסגרו לי כמה עסקאות טובות וההצלחה האירה לי פנים. ההפך הגמור מהתחזיות של הבוס שהכיפה השחורה והזקן יפגעו בייצוגיות. בהמשך הוא התוודה בפני שנשברו אצלו כמה סטיגמות בראש, ובקיש שאבדוק את המוזות במשרדים שלו. היום הוא אפילו תורם לבית חב"ד.

ס' שהרבי יחי"ק, ספר שני, פי"ח, עמ' 229

הגר"ח קניבסקי:

תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם

במכ"ע "שעה טובה" (פרשת משפטים תשס"ה, עמ' 4) סיפור שהתרחש באותו שבוע:

"לפני מספר שבועות עבר בחור חוויה קשה, פניו התעוותו. הבדיקות, סי-טי, וכל השאר לא הציגו סיבה סבירה למה שקרה, וממילא גם לא פתרון.

הבחור, בן 16, ערב המועד הקריטי של "כמעט שידוכים", המשפחה בלחץ, כמתבקש.

"מה עושים?"

"באים לגר"ח קניבסקי.

"כאן התפתח דו שיח מעניין. אפשר לומר מדהים.

"הבחור מבקש ברכה.

"הגר"ח: אתה רוצה להיות בריא?"

"בוודאי, לכן באתי.

"אז תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם.

"הבחור בהלם.

"הגר"ח מביט בו, כאומר: נו, תחליט..."

"הבחור מתמהמה.

"הגר"ח קניבסקי: אתה מתכוון לגדל זקן?"

"הבחור: אם ירצה השם.

"הגר"ח: גם תהיה בריא אם ירצה השם..."

"הבחור: אבל זה קשה. רגילים לראות אותי בלי זקן.

"הגר"ח: אבל אתה רוצה להיות בריא?"

"הבחור: כן, כן.

"הגר"ח: אז תחליט.

"הבחור משתהה שוב. ניכר שהחלטה קשה עליו.

"הגר"ח בחיוך רחב: נו, אתה כבר יודע אם אתה רוצה להיות בריא..."

"אבי הבחור פונה אליו: תחליט, תגיד שאתה מקבל על עצמך.

"הבחור משתהה עוד רגע. ואחר אומר: אני מקבל עלי לגדל זקן..."

"הגר"ח קניבסקי כשנהרה על פניו: תהיה בריא והכל יעבור.

"בדרך חזרה לביתו נדהמו המלווים והבחור עצמו לגלות כי פניו חזרו

כתמול שלשום.

"למחרת הגיעו שוב, והפעם כאשר הבחור בריא ושלם, כדי לבשר לגר"ח

את הבשורה הטובה. במעמד זה אמר הגר"ח גם לאחיו של הבחור: נו, הרי גם אתה רוצה להיות בריא, אז תגדל גם אתה זקן...

"כל זה התרחש בראשית השבוע הזה!"

"סיפור דומה התרחש לפני מספר שבועות עם בחור שהתגלתה אצלו בעיה רפואית חמורה ביותר, והרופאים היו מוטרדים.

"הבחור הגיע לבית הגר"ח, וקיבל את התשובה שכבר מוכרת לקוראי טור זה: תגדל זקן ותהיה בריא.

"בחור זה שהיה במצב לא טוב במיוחד, לא היסס, וקיבל את ההבטחה. בבדיקת הסי-טי הבאה התפלאו הרופאים לגלות כי הנתונים הרפואיים השתנו כליל, וכל הממצאים הבעייתיים נעלמו". ע"כ.

[נוסח הסיפור הנ"ל (מעד רא"י) בס' קונטרס מנחת תודה - תורה ("ליקוטי דברים ששמענו מרבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א", מאת הרב גדלי' הוניגסברג, אלול תשע"ג - עמוד מב): "סיפור רבינו שבחור בא אליו שפניו נתעקמו ולא מצאו הרופאים תרופה למכתו, אמרתי לו שיגדל הזקן, והטעם לדבר מהגמ' בשבת קנב, א הדרת פנים זקן, והוא לקח את ההדרת פנים, לקחו גם לו, וכך הוה, קיבל על עצמו לגדל הזקן, וחזרו פניו למקומם. אחר תקופה הוא בא לספר שהתארס ורבינו מאד שמח עמו. ראיתי שאחד הגיש לרבינו מכתב על מחלה שנתגלתה אצלו, והרופאים אומרים שאין לזה רפואה, אמר לו רבינו תגדל זקן והכל יעבור. והלה אמר הלא הרופאים אומרים וכו', אמר לו רבינו בתקיפות אמרתי לך תגדל זקן והכל יעבור"].

מרון הגר"ח קניבסקי: "אנשים מוכנים למות - ולא לקבל על עצמם דבר קטן"

"אנשים לא נורמליים. באים לכאן כל היום, מתנים צרות בלי סוף, אחד חלה, השני סובל מחסור, השלישי נעדר שלום בית, מה הם חושבים - שאתן ברכה והכל יסתדר ברגע? בא אצלי אדם, אני מסתכל איזה דבר קטן, סמלי, אפשר לבקש ממנו שיתקן, ועל ידי כך להתפיס בו ברכה. על זקן כתוב בגמרא - 'הדרת פנים זקן'. מה אני מבקש? דבר קטן בלבד. אבל אנשים מוכנים למות ולא לקבל על עצמם דבר קטן..." (מרון הגר"ח קניבסקי, מפי בנו הרה"ג ר' א"ש קניבסקי, במכ"ע "משפחה", יא תשרי תשע"ו, עמוד 45).

הקב"ה ברא בעולם חורשות ומטעים ולמולם נבראו השערות שבראשו ובזקנו של האדם

המשבר הכלכלי הפוקד את העולם כולו, אינו פוסח גם על האנשים העשירים, הנתונים במצוקה קשה עד מאוד. לאחר חורף תשס"ג ניגש אליי חקלאי יהודי, שברשותו מטעים רבים של פרי הדר, ופירות נוספים, וסיפר שלמרות עונת הגשמים הברוכה, והפירות שגדלו לתפארה, 'נשארתי עם ארגזי הפירות ואין לי מה לעשות בהם'...

הוא סיפר שהפירות היוצאים ממטעיו, בהיותם ידועים בטיבם ובאיכותם, מיועדים בעיקר ליצוא, וכשהשוק העולמי מצוי אף הוא בעת חירום, אין ביקוש לפירות. אנשים מחליטים שאפשר לחיות גם בלי ה'פניוק' הזה ששמו פירות הדר מארץ ישראל.

ח. ראה עד"ז (שמוכנים למות ר"ל אבל לא לגדל זקן) בשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' תז), שסיפר על בעל תשובה אחד שעבר עבירה חמורה רח"ל, ובמר נפשו בא אל הגאון הצדיק מסיגעט (בעל ייטב לב), וטען בפניו שמוכן לשוב בתשובה ואפילו להפיל עצמו מהחומה ולהמית את עצמו, רק שיתכפר לו העוון. וכשראה הצדיק שלאותו בעל תשובה לא ה' זקן, אמר לו: הוי ידוע כי התורה לא רוצה להמית, אדרבא וחי בהם כתיב, ולא שימות בהם, וגם בשאר ענינים קשה עכשיו להרבות בתשובת המשקל, כי אפילו אלף שנים יחי האדם, לא יספיק לכפר על כל העבירות, אבל אבקש ממך שתגדל זקן מהיום והלאה. עוד לא הספיק הרב לומר לו את שאר הדברים, מיד השיב הבעל תשובה ואמר: "רבי, לכל אני מוכן, אבל רק אל תאמר לי לגדל זקן!" וראה כע"ז גם בס' הדרת פנים זקן ב"מדור סיפורים" (עמ' שכט) מבעל תפארת שלמה מרדומסק אודות גביר שהי' מוכן להזיל כל הון לרפואת בנו - אך מתקשה לגדל זקן ופאות למענו, ע"ש.

החקלאי תיאר את ההפסדים הגדולים ואת מפח הנפש הכביר שנגרם לו בעקבות כך, ושאל במה אני מציע לו להתחזק. גם הוא הבין שיותר משיש כאן סימפטום למשבר כלכלי, יד ה' היא זו שפגעה בו, וממילא הדרך היעילה ביותר שתשיב לו את כספו האבוד, היא לא באמצעות תהייה על מה ולמה סירבו הלקוחות שלו לקבל את הפירות, או בחיפוש אחר שווקים חדשים שיסכימו לקלוט את הפירות, אלא בחתקרות לריבונות ובתיקון מעשיו בפועל ממש.

והנה, כמה ימים לפני כן עיינתי באבות דרבי נתן, וראיתי שהוא כותב שאדם - כל אדם - דומה לעולם קטן, וכל מה שברא הקב"ה בעולמו, ברא גם בגוף האדם. האבות דרבי נתן מתאר את איברי האדם ומצייר את תפקידם מול מה שנברא בעולם.

פניתי אל החקלאי ואמרתי לו, לשם מה הינך חושב שהקב"ה ברא את האדם בצורה שכזו, שאיבריו דומים לחפצי העולם? התשובה היא, כדי שאם קורה לך דבר מה תוכל ללמוד מתוך מעשיך שלך מה היה הגורם לכך, וממילא אם תתקן את המעשה ההוא, יוחזר גם המצב הגשמי לקדמותו.

כיוון שהאיש דיבר על המטעים שלו, ניזכרתי שאחד הדברים המובאים שם, באבות דרבי נתן, הוא, שהקב"ה ברא בעולם חורשות ומטעים, ולמולם נבראו השערות שבראשו ובזקנו של האדם. וכדי להמחיש זאת עוד יותר, מוסיף האבות דרבי נתן שכשם שבחורשות העולם יש חיות רעות, כך גם בשערות יש כינים...

לפי זה, הצעתי לאיש שיחשוב האם הוא עושה עבירות בענייני השערות שלו, ולמשל האם הוא מתגלח בתער. * החקלאי, שכוונותיו היו כנות, הודה ולא בוש שהוא אכן מתגלח בתער. אז הנה הדרך סלולה לפניך להשיב את פירות מטעיך לימי הזוהר שלהם, אמרתי לו.

ס' עלינו לשבח, פ' קדושים עמ' שמו

* ראה לקמן ב"נספח": "גדר מכוונות גילוח של ימינו - דין תער או מספריים: פסק דין מאת גדולי דורנו".

נספחים

גדר "מכונות גילוח" של ימינו - דין תער או מספריים?:

פסק דין מאת גדולי דורנו

בס"ד יום ב' לסדר "לא תשחית פאת זקנד" ניסן תשמ"ח

פסק דין

הן מודעת לכל דבר פירצת מכונות הגילוח, אשר אסרוהו רבותינו גדולי הדור, מרן החפץ חיים זצ"ל, ומרן החזו"א זצ"ל, וזה אפילו במכונות שבימיהם אשר מאז כבר עברו המכונות שכלולים רבים, וגרועות הרבה יותר. וכן הורו מרן בעל קהלות יעקב זצ"ל ומרן הגרא"מ שך זצ"ל, בשם מרן החזו"א שהיה אוסר בכל מכונה כתער ממש, כי בתוה"ק לא נכתב תער אלא "לא תשחית", וכל גילוח שיש בו השחתה אסור כמבואר במכות כא. וברמב"ם פ"ב מעכו"ם.

ולכן כל המכונות המגלחות למישעי אפי' רק בשתי שערות, הן בכלל איסור "לא תשחית פאת זקנד". וכמובן דאף על כל ראשי הישיבות הקדושות לעמוד בפרץ ושלא להרשות הכנסת מכונות גילוח היכולות לגלח למישעי, וא' המקיף וא' הניקף במשמע, ומצוה גדולה ללמוד בספרו של רבינו החפץ חיים זצוק"ל "תפארת אדם" שנוסד על חיזוק שמירת איסור זה, ובו מבאר שכר גודל המקיימה בזה ובבה.

שמואל הלוי ואזנר

כאשר דבר איתי מרן החזו"ן אי"ש
זצ"ל בזה הראיתי לו שכבר מרן
החת"ם זי"ע היה פשיטא לי לאיסור
כאשר ביארתי בעזה"י בתשובה

א. י. ל. שטינמן

יוסף שלו' אלישיב'

חיים קניבסקי

ניסים קרליץ

מיכל יהודה לפקוביץ

נתן צבי פינקל

שמואל אויערבאך

1. "יצויין שכשהביאו קול קורא זה קמי' רבינו [הגרי"ש אלישיב], והי' כתוב שם שהמכונות גילוח הם ב'חשש' איסור תער, סירב רבינו לחתום ע"ז, עד שיתנוקן לאיסור 'ודאי' ולא בלשון 'חששא'" (ס' אשרי האיש - פסקי מרן הגרי"ש אלישיב - יו"ד ח"א עמ' קמג).

אברהם ארלנר מראשי ישיבת קול תורה	ברוך מרדכי אזרחי ראש ישיבת עמרת ישראל	ירחמיאל אונגרישר ראש ישיבת בית מדרש עליון
צבי דרבקין ראש ישיבת גרודנא באר יעקב	ברוך שמואל דויטש מראשי ישיבת קול תורה	מונחם צבי ברלין ראש ישיבת רבינו חיים עוזר
צבי ויספיש ראש ישיבת אבן ישראל	ברוך וייסבקר ראש ישיבת בית מתתיהו	מושה הלל הירש ראש ישיבת סלבודקא
גבריאל יוסף לוי ראש ישיבת באר התורה	דוד כהן ראש ישיבת חברון	עמרם זקס ראש ישיבת סלבודקא
שמואל מרקוביץ ראש ישיבת פוניבז'	דוד מן ראש ישיבת כנסת חזקיהו	יששכר מאיר ראש ישיבת הנגב
ברוך רב פוברסקי ראש ישיבת פוניבז'	יהודה עדס ראש ישיבת קול יעקב	יהושע נויבירט ראש ישיבת חכמת שלמה
אריה ליב פינקל ראש ישיבת מיר ברכפלד	אביעזר פילץ ראש ישיבת תפרח	אבינועם פוסטבסקי ראש ישיבת ברכת יצחק
רב צבי קרלינשטיין ראש ישיבת גרודנא	רב פרוינד ראש ישיבת אמרי צבי	בצלאל פנחסו ראש ישיבת ברכת אפרים
צבי רוטברג ראש ישיבת בית מאיר		יגאל רוזן ראש ישיבת אור ישראל

שיטת מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל בדין גילוח הזקן ע"י מכונות גילוח^א

בתשובה לשואל בדין מכונות גילוח, כתב וזה לשונו:

כידוע שגדולי ישראל אסרו וזה קרוב לודאי שיש בזה איסור דאורייתא לדבריהם ואין מה להוסיף בזה.

אהרן יהודה ליב שטיינמן

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

בני ברק יצ"ו

ז"ל
 כ"ט אלול תשנ"ח
 אהרן יהודה ליב שטיינמן
 אב"ד אגודת תלמידי
 אהרן יהודה ליב שטיינמן
 בני ברק יצ"ו
 13.

א. וכוזב הדעות בענין איסור גילוח הזקן ע"י מכונות גילוח-בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"א.

דעת תורה

מאת מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל בענין גילוח וגידול הזקן

האם ראוי לגדל זקן בישיבה שכל הבחורים מגלחים זקנם

בתקופה האחרונה נשאל רבינו מכמה וכמה בני ישיבה: "אם במקום שכל הבחורים בישיבה בו הוא לומד אינם מגדלים את זקנם, ראוי שיעשה כמותם או לא?" ולכולם השיב רבינו:

"שלא להתחשב בזה כלל".

רק היו כמה נוסחאות.

- יש שאמר לו: 'מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום' ('עדיות' ה' 1)
- ויש שענה חריף יותר: "האם כשכולם אוכלים חזיר גם אתה תאכל עמהם!?"
- ולאחד ענה בהאי לישנא: "אף אחד לא הפסיד מזה שגידל זקן..."

דין הסרת הזקן ע"י מכוונת גילוח וע"י משחה (סם)

ובימי הספירה שלאחר ל"ד בעומר, דלדעת המחבר מותר בתספורת, שאל א' מהנוהגים כהמחבר: "אם יגלח זקנו היות ונמצא בישיבה שרובם נוהגים שלא להסתפר עד ימי הגבלה?"

השיב רבינו:

"ממ"נ לא טוב, אם מגלח במכוונה הרי יש חשש לאו דאורייתא וגם אם מגלח עם משחה זה לא חלק, היות ויש אומרים שיש בזה משום: "לא ילבש ..." ('דברים' כב ה)

ע"ד הטענה דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה"

וכנגד הטענה שיש אומרים דהוי כ"והרא" שמשחיב את עצמו כמושלם... אמר רבינו בהזדמנות "דבכל זאת עדיף שיגדל זקן וזה שומר קצת על האדם ברוחניות".

ט. זה שגידול הזקן הוא סייג לשאר עבירות שבתורה - ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"ה אות ד. ובענין ה"טענה" דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה", ביאר מרן החתם סופר עה"פ (האזינו לב, ה) "שחת לו לא בניו מומם" על פי מ"ש ה"אבן עזרא" (קדושים יט, כז), שלפיקך הגדירה תורה את

סיבת גילוח הזקן בישיבות ד"ליטא"

ואומר רבינו: "כי מה שנהגו פעם בישיבות לגלח, כי לא היה ידוע האיסור".
פרי חיים ממרן הרב שטיינמן, שופר ארגון להפצת יהדות, צוות שופר גנזי המלך, כו תמוז תשע"ב

הסרת הזקן כ"השחתה" ("לא תשחית את פאת זקנך"), מפני שהזקן הוא תפארת פניו של אדם, וגלוחו הריהו השחתת הפאר. וזהו שאמר הכתוב: "שחת לו" - הללו שמשחיתים את פאת זקנם, "לא בניו" - מוכיחים הם על ידי כך כי אינם בניו של הקב"ה, כי משליכים הם את היופי והפאר אשר העניק להם, וכאילו אין אביהם שבשמים חשוב כלל בעיניהם [בלשון החת"ס שם: "אמנם נאסר לנו כל זה משום שאנו בני אל חי וכתב ישראל אשר בך אתפאר ולא יתכן לבן להשליך פאר אביו מעליו"]. ואם סבורים הם שעל ידי הסרת תפארתם ימנעו מגאוה, הנחשבת למום (כמאחז"ל מגילה כט, א: "כל המתגאה הוא בעל מום" - וא"כ יחשב זה המשחית זקנו כענוותן ויהי' תם ולא בעל מום) - אומרת איפוא התורה: "מומם" - אדרבה, בעצם השחתת פאת הזקן הופכים הם לבעל מום [בלשון החת"ס שם: "ואין לך מום גדול מזה שמראה שאינו בנו של הקב"ה. וזהו שיחת לו, זקנו ופאת ראשו, לא בניו, והא מומם, ולא תמימותם, כ"א מומם כנ"ל"] (פנקס קדשו עה"ת בפ' האזינו בשנת תקי"ף לפ"ק - נעתק בס' דרשות חת"ס סופר בהערת המהדיר לדרוש לח' תמוז בדף שד, ב במהדורת הרב יוסף נפתלי שטערן, תרפ"ט) [ואף שהזכיר שם "השחתת הזקן בתער", פשוט שטעמו ונימוקו - הסרת ה"פאר" - שייך גם בהסרת הזקן ע"י סם או מכונת גילוח, שמשחיתים עי"ז ה"תפארת פניו של אדם" ממש כמו תער, וזיל בתר טעמא, וק"ל. ועוד י"ל שזוהי דרשה לקהלה ששם ה' פירצה בענין גילוח בתער. בכללות שיטת מרן החתם סופר בענין גילוח וגידול הזקן, ראה בארוכה ספר הדרת פנים זקן ח"א ערך "חתם סופר"]
י. עוד בסיבת המתחילים להסיר זקנם בישיבות ד"ליטא - ראה ספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ד במילואים ולעיל "נספח ב" מדברי הגר"ח קניבסקי שליט"א ו"נספח ג" בדברי מרן החפץ חיים.

לע"נ

אדוני אבי היקר באנשים

אוהב ואהוב על הבריות

מוכתר במעלות ובמידות תרומיות

רודף צדקה וחסד

ר' זאב וואלף ב"ר יצחק ע"ה

ווינער

נלב"ע ש"ק פ' יתרו, כ' שבט תשע"ו

תנצב"ה

הדרת פנים

בשבת (קנ"ב א') הדרת פנים זקן וגינו בזה את הצדוקי הסריס ואמרו לו ברוך המקום שמנעך מזה ע"ש, ובכל הדורות הי' זה בזיון גדול מי שלא הי' לו זקן ורק בדורות האחרונים התחילו לזלזל בזה כי למדו מהגוים. ובתרגום יונתן אי' שעובר בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה והיינו אפי' אם מספר במספרים וכ"כ החינוך והוסיף שעובר משום ובחוקותיהם לא תלכו והביאו החפץ חיים בספר המצות הקצר (ל"ת קע"ז). ומרן החזו"א מאד לא היתה דעתו נוחה מזה.

[לא מבעיא בהמכונות גילוח שנוהג היום שכבר כתב החפץ חיים (בלקוטי הלכות מכות כ"א ב' בעין משפט אות ז') שעובר בזה על פאת זקנם לא יגלחו ומרן החזו"א החמיר בזה מאד בכל מיני מכונות גילוח ולא התיר אפי' למכור למי שמגלח בתער להצילו מאיסור תער רק ציוה למכור לגוי וכן אאמור"ר זלה"ה הי' מחמיר בזה מאד ואמר שקרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו חמשה לאוין וכ"כ מרן הגרא"מ שך [שליט"א] וז"ל בענין להסתפר הזקן עם מכונת גילוח חשמלי יעוין בס' לקוטי הלכות על מס' מכות לבעל הח"ח בדף י"ד ב' בעין משפט שם שכתב שאסור ואין להקל בזה וגם ידוע שהחזו"א צדוק"ל אסר בכל מכונה עכ"ל. רק אפי' המסתפרים במשחה שקורין סם ג"כ מאד לא היתה דעתו נוחה מזה].

והחפץ חיים חיבר ספר שלם ע"ז נקרא תפארת אדם וז"ל שם נכון ליזהר שלא לספר הזקן אפי' במספרים כי כתבו המקובלים שבזה עוקר צנורות הקדושה מלמעלה ואבותינו ואבות אבותינו במדינתנו נהגו להחמיר בזה וביותר כהיום שנהגו הרבה מפריצי עמנו בהשחתת התער מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ולא להקטין הזקן אפי' במספרים דהיינו להראות לפני הכל שהמצות שציותה תורה להצטיין בזה האיש יהודי חביב אצלנו ואין אנו מתבישין בהם ח"ו... ובקובץ אגרות ממרן החזו"א (ח"א סי' קצ"ז) ע"ד הסם אם אינו סם המות אינו גם סם חיים ומאד קשה עלי הדבר שאינו ממדת הצניעות ואין זה לבוש ישראל רק למדו מהגוים בגולה ושוללים בזה קדושה, ושם (סי' קצ"ח) כתב מעולם אין דעתי נוחה מגילוח זקן כעין תער בהיותי מורגל באיסורו מדור הקודם והי' הדבר חמור מאד כמו גילוי ראש בחוצות והי' הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו לא נשתנה הדבר בשביל זה ולכן נפשי סולדת בענין זה, ואמר מרן ז"ל שכשנכנס אליו אדם שמוריד זקנו.. נהי' לו כ"כ לא טוב עד שעומד לו להקיא.

עכ"ל הגר"ח קניבסקי שליט"א